

Franzova monografie nabízí čtenářům podobně jako recenzentovi bohatou dokumentaci a podněty pro poučení i kritické zvažování postavení vědy v současných společnostech. Určitě zaujme Málkovy vrstevníky, kteří si na jeho příběhu mohou dokreslit bílá místa prožitých situací. Souhlasím také s autorovým názorem, že tento dobově zařazený příběh přispívá k porozumění současným problémům vědy u nás. I když jsem poukázal na potřebu teoretičtější opory pro interpretaci sledované problematiky, oceňuji v práci její pří-

nos k institucionální analýze – dokumentuje, jak angažovanost situovaných jednotlivců ovlivňuje institucionální změny a jak nedostatek otevřené veřejnosti omezuje reflexivitu zúčastněných aktérů a prosazení reálných institucionálních změn. V tomto ohledu představuje monografie podnětné čtení i pro badatele z dalších oblastí humanitních a sociálních věd, kteří se věnují studiu institucí.

Karel Müller

Literatura

1. BERNAL, J. D. *Věda v dějinách*. Díl I a II. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1960.
2. BUSH, V. *Science – the endless frontier*. (Report presented to President). Library of Congress, 1945.
3. MÜLLER, K. *Industriální zdroje, ekonomický růst a sociální změna*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002.
4. *Science, Growth and Society: a new perspective*. Paris: OECD, 1971.
5. STEINER, H. (ed.). *J. D. Bernal's The social function of science 1939–1989*. Berlin: Akademie-Verlag, 1989.

RUPPEL, Carol L.; VESELÁ, Katerina.

ACADEMIC WRITING. WRITING RESEARCH PAPERS IN ENGLISH FOR SLOVAK AND CZECH STUDENTS.

Nitra: SPU, 2010. 171 s.

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre za podpory J. W. Fulbright Comission vydala ve skromném nákladu (120 výtisků) publikaci, jejímž cílem je seznámit slovenské a české studenty se stylem psaní, jenž je vyžadován v anglosaských akademických kruzích. Akademickým stylem psaní je zde v zásadě míněn odborný text. Je vymezen jakožto styl, jímž se v akademickém prostředí píše texty určené učitelům, akademickým pracovníkům a badatelům. Konkrétně jde o „kompozice, výzkumné zprávy, bakalářské a magisterské práce apod.“ (s. 11). Autor v takovém textu referuje o výsledcích svého bádání, jímž nemusí být jen empirický výzkum, ale též vyhledávání informací „v knihách, na internetu, v rozhovorech (s experty J. Š.), videích atd.“ (12), výsledkem pak je nějaká forma tvůrčí kompilace, na niž autorky zaměřily svůj výklad.

Práce je rozdělena do čtyř částí, z nichž první je věnována výběru tématu, druhá vyhledávání a zpracování informací, třetí vlastnímu procesu psaní a čtvrtá, která je nejspornější, některým úskalím anglické mluvnice.

V první části (22 stran) je na konkrétních příkladech poměrně detailně rozebrán proces výběru tématu od prvního nápadu přes počáteční rešerši po specifikaci tématu do jasně formulované otázky, na niž má text odpovědět. V této části čtenář také nalezne několik doporučení, jak si vést poznámky o zdrojích, s nimiž pracuje. V závěrečné kapitole této části s názvem „So what?“ autorky doporučují věnovat zvláštní pozornost formulaci klíčové otázky (základního tvrzení), která by měla být natolik poutavá, aby v čtenáři plánovaného textu vzbudila zvědavost.

Druhá část (42 stran) nazvaná *Research – Finding Information* je rozdělena do osmi dále členěných kapitol zabývajících se dekompozicí otázky či řešeného problému do podotázek a předpokládanou strukturou textu (kap. 2.1), rozlišením primárních a sekundárních zdrojů a hodnocením jejich důvěryhodnosti (kap. 2.3.1 a 2.3.2), typy databází a jejich využíváním (2.4), rychločtením a pořizováním poznámek (2.5). Pozornost je rovněž věnována podkladům k odkazovému aparátu a dvěma normám uvádění bibliografických údajů, a to ISO 690 a APA (kap.

2.6 a 2.7). V závěrečné kapitole této části (2.8) se autorky zabývají strukturou textu s důrazem na logiku jeho členění do kapitol a subkapitol.

Nejrozsáhlejší (53 stran) je část třetí, která je dle názvu (*Writing Your Papers*) věnována vlastnímu psaní textu. Rozdělena je do šesti kapitol, jejichž cílem je naučit studenty správně členit text do odstavců a pomoci tzv. přechodových slov udržovat logiku výkladu, správně informovat o všech zdrojích, o něž je text opřen (jde o podrobnější rozvedení kapitoly 2.6), a napsat sdělný úvod a závěr.

Největší prostor je v této části věnován problému plagiátorství a správně vedenému odkazovému aparátu. Tato kapitola (3.4) je rozdělena do sedmi subkapitol: 3.4.1 *To Plagiarize or Not to Plagiarize* se zabývá opisováním bez odkazu na zdroj. Za kapitolou 3.4.2 „*I changed one word – is it still plagiarism?*“ následuje podrobnější návod, jak odkazovat v textu podle norem ISO 690 a APA s příklady (3.4.3). Frázím upozorňujícím na převzatou informaci (myšlenku) je věnována kapitola následující (3.4.). Jak citovat, se čtenář dozví v subkapitole 3.4.5. Zvláštní pozornost je věnována nácvičku parafrází s cvičeními (3.4.6). Ve velmi skromné subkapitole 3.4.7 se autorky zmiňují o využívání grafů.

V páté a zároveň poslední kapitole této části učebnice, kterou nazvaly *Writing Introductions and Conclusions*, autorky předkládají užitečné rady, jak napsat účelný úvod, a několik poznámek k závěru. Zdůrazňují, že kvalitní úvod má vzbudit čtenářův zájem nějakou upoutávkou (*hook*) sdělující něco překvapivého (neotřelý příklad, neočekávané zjištění, zajímavý citát, krátká historka apod.). Aby taková upoutávka splnila svůj účel, je ovšem nezbytné ji pevně propojit se základním zjištěním (tvrzením) textu, jehož formulaci je rovněž třeba důkladně vypilovat, aby byla stručná, sdělná a dobře provázaná s textem. Jak na to, ukazují na třech příkladech, s nimiž pracovaly v části první věnované hledání tématu. Pokud jde o závěr, uvádějí autorky jen několik obecných rad, tentokrát bez příkladů. Konkrétně doporučují znovu si položit otázku „*So what?*“ a snažit se ukázat, čím je problém, jímž se text zabývá, zajímavý a v čem jsou zjištění, k nimž autor dospěl, důležitá. V závěru, jenž musí být podobně jako úvod organicky propojen s textem, je třeba zdůraznit, co autor považuje za podstatné. Poslední subkapitola *Putting It All Together* je zjevně určena těm, kdo dokončují bakalářskou či magisterskou práci. Spíše než konečnou redakcí celého textu, jak naznačuje název, se však zabývá především tím, že jednotlivé fakulty (univerzity) mají zvláštní předpisy týkající se úpravy titulní stránky a že práce musí být opatřena abstraktem a seznamem použité literatury.

Čtvrtá část učebnice, jak už jsem uvedla, je nejskromnější a zabývá se některými mluvnickými jevy. Problému členů jsou

věnovány tři stránky včetně dvou cvičení plus schéma, které členy se pojí s počítatelnými a nepočítatelnými podstatnými jmény. Jedna a půl stránky, nepočítaje v to rámeček s úkoly, se věnuje slovesům používaným k popisu a časové souslednosti. Na další stránce (plus půlstránce úkolů v rámečku) se autorky zaměřují na nutnost udržovat jednotnou mluvnickou formu v seznamu činností apod. (tzv. paralelismus struktur). Ve čtvrté kapitole (dvě stránky, z nichž polovina je věnována rámečku s úkoly) upozorňují na fakt, že v angličtině – zejména v odborných textech – se používá trpný rod daleko častěji než ve slovenštině a češtině. Na posledních dvou stránkách (plus rámeček s úkoly) čtenář nalezne tři základní pravidla anglické interpunkce.

První a druhá část publikace vrcholí několika kontrolními otázkami, aby si čtenář dříve, než bude pokračovat, uvědomil, zda je mu vše podstatně jasné a zda má vše připraveno pro další fázi. Některé kapitoly jsou doplněny krátkými úkoly, jejichž řešení je buď uvedeno v příloze, případně na konci kapitoly (např. v kap. 3.4.1), nebo se předpokládá, že se k úkolu vyjádří vyučující. Autorky rovněž pracují s dvěma typy rámečků. V silně orámovaných studentů naleznou další úkoly, zatímco slabě orámované slouží nejrozličnějším účelům: jsou zde poznámky, příklady, odkazy na užitečné internetové stránky, významy některých pojmů, různá doporučení včetně několika mluvnických. V textu je řada odkazů na užitečné internetové zdroje v angličtině týkající se psaní odborných textů. Publikace je napsána s vtipem, čtivou a nekomplikovanou angličtinou, což vzhledem k cíli (naučit studenty psát odborný text v angličtině) je třeba zvláště vyzdvihnout. Učebnice sama o sobě je následovánímhodným příkladem, jak psát srozumitelně anglicky.

Text je zjevně míněn jakožto učebnice pro kurz, v němž hraje důležitou roli pedagog – na něj je ostatně čtenář často odkazován. Frekventanty takového kurzu, a tudíž i předpokládanými čtenáři recenzované publikace jsou explicitně studenti s dobrou znalostí angličtiny, ale bez zkušeností s psaním odborného textu (s. 7). Většina textu je proto věnována základním zásadám odborné práce, odkazovému aparátu a struktuře odborného textu, jež je vyžadována v anglosaských zemích (tzv. anglosaský styl). Z výše uvedeného shrnutí textu je snad zřejmé, že čtenáři zde naleznou základní informace potřebné k napsání formálně správného odborného textu a řadu užitečných rad. Je zřejmé, že autorky psaly učebnici s velkým elánem a nadšením, možná však také s určitou netrpělivostí. Napovídá tomu jednak značná nevyváženost rozsahu jednotlivých kapitol a jednak určitá nejasnost potenciálního čtenáře.

Některé kapitoly jsou bohužel natolik stručné, až se zdá, že byly do učebnice zařazeny jen pro tematickou úplnost či že jsou jen formálně přidány na žádost některého z odborných recen-

zentů. Nepříliš užitečná je například kapitolka o sedmi odstavcích věnovaná podle úvodní pasáže grafům, obrázkům atd., kde se však čtenář dozví jen to, že každý graf, tabulka atd. musí být popsány v textu a k jejich uvedení musí být v textu nějaký konkrétní důvod, jinak patří do přílohy. Poněkud neorganicky je ještě přidáno cca patnáct anglických slov užívaných při popisu grafů a dva odkazy na poněkud obskurní internetové adresy (např. angličtina pro Japonce), kde čtenář nalezne pár dalších termínů používaných při popisu grafů – o popisech tabulek, schémat atd. se čtenář nedozví vůbec nic. Je také škoda, že značně nevyvážené jsou pasáže věnované úvodu a závěru odborného textu. Poměrně podrobně je rozebrán úvod, a to i s instruktivními příklady otázek, s nimiž autorky pracovaly v první části učebnice, zatímco závěru je věnováno šest povšechných odstavců bez jediného příkladu. Podle mého názoru je trochu zavádějící název kapitoly 2.5 *Research process*, neboť zde čtenář nalezne tři obecné odstavce o rychločtení a jednu a půl stránky nesystematických doporučení k tomu, jak si pořizovat poznámky. Oproti tomu je však osm stránek věnováno poněkud mechanickému nácviku parafrázy, aniž by bylo vysvětleno, že kvalitní parafráze především předpokládá důkladně porozumět původnímu textu. Má-li člověk navíc jasno v tom, čemu má parafrázovaná pasáž v jeho textu sloužit, nečiní mu pak žádné problémy ji vlastními slovy shrnout, a to i bez speciálního nácviku, vyhledávání synonym apod. Zcela nedostatečná je podle mého názoru osmiřádková informace o abstraktu v kapitole 3.6.

Pokud jde o potenciální čtenáře, trochu se obávám, že mnohým z těch, kdo si publikaci zakoupí, může přinést určité zklamání. Autorky se totiž, jak jsem ukázala, zabývají především formálními požadavky odborného textu obecně a jen okrajově psaním odborného textu v angličtině. V předmluvě sice upozorňují, že učebnice je určena studentům, kteří se už několik let učí anglicky, a že tedy není učebnicí anglické mluvnice. Osobně bych však v učebnici akademického psaní v angličtině neočekávala ani tak mluvnici, jako spíše rozsáhlou kapitolu o anglické odborné stylistice, a to s příklady původních odborných textů, zejména zdařilých formulací výzkumných otázek a základních tvrzení, účelných úvodů, závěrů apod. Pochybují také o smyslu výkladu bibliografické normy ISO 690. Předpokládám, že anglicky psané odborné texty, byť studentské, by měly být alespoň po formální stránce publikovatelné v zahraničí. K čemu pak slovenská/česká norma?¹

Na základě úvodu může čtenář navíc nabýt dojmu, že s pomocí publikace napíše kvalitní bakalářskou, či dokonce magister-

¹ Musím se ovšem přiznat, že smysl specifické státní normy, která navíc překáží, chce-li se člověk rychle zorientovat v seznamu literatury (rok vydání až kdesi na konci bibliografického údaje), mi zcela uniká.

skou práci. Učebnice je však, zejména v první části, orientována na studenty nižších (nejspíše prvních) ročníků² a uvádí příklady vhodné pro cvičné práce v kurzu angličtiny věnovaném psaní odborných textů, méně už pro seminární práce v odborně zaměřeném kurzu a už vůbec ne pro práce bakalářské, o magisterských nemluvě. Kromě příkladů mám především na mysli návod, jak při volbě tématu postupovat. Autorky zde doporučují začít primární rešerší na internetu. Teprve v druhé části učebnice se studenti něco málo dozvědí o úskalích internetu, přednostech databází odborné literatury a výhodách kamenných knihoven. Touto pasáží by podle mého názoru měla být problematika volby tématu uvedena.

Internet jakožto východisko rešerše snad lze využít v kurzu angličtiny, jenž je zaměřen na výuku formálních náležitostí odborného textu, případně anglické odborné stylistiky. Rešerše (byť primární) pro účely seminární práce v odborném kurzu, neřku-li bakalářské práce, však musí začít u spolehlivých odborných textů. Již v této kapitole také měla být informace o abstraktech, v nichž se čtenář, dříve než začne text číst, dozví základní zjištění, k nimž autor dospěl. Takovou informaci však studenti naleznou, jak jsem se už zmínila, až na konci třetí části publikace (kap. 3.6), kde naopak chybí podrobnější vysvětlení smyslu abstraktu a základní rady, jak ho napsat a čeho se vyvarovat.

Některé z odborných textů samozřejmě mohou být i volně dostupné na internetu, nicméně nelze studenty odkázat obecně na internet, jak to autorky učinily nejen v první části své učebnice, ale i jinde, jako např. na str. 65, kde v rámci rad týkajících se pořizování rešeršních poznámek upozorňují, že někdy se tatáž základní informace opakuje na mnoha internetových stránkách. V této souvislosti také považují za trochu zavádějící pasáž nazvanou *Internet or In Print?* (str. 57–58) věnovanou úvaze, zda odkazovat na texty on-line nebo na knihy a „papírové“ odborné časopisy. Nejde přeci o to, zda autor odkazuje na práci uvedenou pouze na internetu nebo v „papírové podobě“ či o to, co někteří pedagogové mají či nemají rádi, ale o to, aby řádně odkázal na zdroj a aby šlo o zdroj solidní a relevantní řešení problému.

Výše uvedené námitky a pochybnosti však rozhodně nic nemění na tom, že učebnici C. L. Ruppel a K. Veselé je třeba hodnotit jako velmi užitečný a slibný počín, k němuž by rozhodně stálo za to se ještě vrátit a dotáhnout ho do konce. V takovém případě by podle mého názoru bylo v první řadě třeba jasně definovat potenciálního uživatele a přesně se zaměřit

² Svědčí o tom například i upozornění na nevhodnost dětských e-mailových adres (typu lucinecka@, petan.betan@...), nutnost být zdvořilý atd., žádáme-li někoho o odbornou konzultaci apod. (s. 63).

řit na jeho potřeby, v tomto duchu některé pasáže rozšířit nebo vypustit a především posílit pasáže věnované psaní odborného textu v angličtině, nebo alespoň zpřesnit úvodní informaci o tom, komu a čím může být publikace užitečná. Potom by také stálo za to svěžit grafické řešení publikace odborníky a opatřit ji pevnější vazbou (můj výtisk se po prvním přečtení začal rozpadat).

RUPPEL, Carol L.; VESELÁ, Katerina.

ACADEMIC WRITING. WRITING RESEARCH PAPERS IN ENGLISH FOR SLOVAK AND CZECH STUDENTS.

Nitra: SPU, 2010. 171 s.

Publikace *Academic Writing* s podtitulem *Writing Research Papers in English for Slovak and Czech Students* se zabývá tématem, které se dotýká každého studenta vysoké školy, a tím je psaní odborných textů. Tuto dovednost by měl každý student ovládnout na co nejvyšší úrovni. Autorky publikace jsou si vědomy, že toto široké téma nelze plně vyčerpat, ani se zabývat všemi aspekty této problematiky. Jak samy uvádějí, cílem publikace není sumarizovat širokou nabídku informací dostupných v tištěné podobě i na Internetu, ale podat cílené informace těm, kteří přestože nejsou ve studiu angličtiny začátečníky, neměli dosud dostatek příležitostí se s touto činností setkat nebo se v ní zdokonalovat, ale dovednost vyjadřovat se v odborném cizím jazyce je pro ně nezbytná. Prvním krokem k cíli je to, že kniha je napsaná v angličtině. Tím seznamuje čtenáře se základní odbornou terminologií z oblasti psaní odborných textů, což umožňuje následnou snazší orientaci v anglicky psaných zdrojích. V konkrétním obsahu se autorky krok za krokem věnují těm formám písemného projevu, které jsou nejčastěji používány, a proto je jejich ovládnutí i nejžádanější. Cílem v obecné rovině je ukázat, že psaní odborných textů nemusí být jen frustrující činnost, ale může přinášet i uspokojení po jejím zvládnutí.

Co je vlastně zahrnuto pod pojmem „academic writing“? V pojetí autorek publikace je to psaní odborných textů – esejů (essays), nikoliv esejí, za které bývá v českém i slovenském prostředí tato forma často mylně zaměňována, dále odborných článků, popisů výzkumů, bakalářských, diplomových a disertačních prací aj. V samostatných kapitolách jsou analyzovány postupné kroky, je věnována pozornost dílčím odborným činnostem, které ve výsledku vyústí v písemný dokument. Přestože se jednotlivé písemné útvary liší svým rozsahem i formou, mají několik společných charakteristik. A právě jejich naplnění je obsahem této pub-

I v dané podobě však lze celkově knihu hodnotit jako užitečnou pomůcku zejména pro pedagogy zasvěcující své studenty do psaní odborných textů, jimž může být dobrým vodítkem pro koncipování kurzu psaní bakalářských a magisterských prací v konkrétním oboru.

Jadwiga Šanderová

likace. Anglosaský model má silný vliv na způsob psaní odborných textů v jiných jazycích, včetně slovenštiny a češtiny. Unikem této publikace spočívá v tom, že se věnuje nejen procvičování gramatických struktur používaných v odborném písemném projevu (takových knih je na trhu dostatek), ale zaměřuje se na aplikaci „anglosaského“ modelu v kontextu slovenštiny a češtiny, tj. zejména na kulturních odlišnostech, způsobu myšlení a z toho vyplývajících výstavby textu. Z pohledu základních informací o psaní odborných textů je tato publikace pojata všeobecně a určena studentům všech oborů. Příklady k procvičování jednotlivých aktivit jsou ale zaměřeny do oblasti humanitních a ekonomických oborů.

Cílovou skupinou čtenářů jsou studenti vysokých škol bakalářských, magisterských i doktorských studijních programů, učitelé, začínající vědeckí pracovníci. Cílem publikace je naučit se realizovat výzkumnou aktivitu z pohledu písemného dokumentu, tj. popsat její průběh a výsledky. Tento proces má svá pravidla, ke kterým ale nepatří kreativní psaní, osobní styl, zábava ani překvapení na závěr.

Publikace je strukturována do čtyř hlavních kapitol:

- Výběr tématu
- Výzkum – získávání informací
- Vlastní psaní práce
- Nejčastější chyby

První kapitola popisuje úvodní kroky při výběru tématu, kterému se autor chce věnovat. Autorky tento proces strukturují do několika fází. Začíná brainstormingem, jehož výsledkem je nejen definování problému a přehled několika možných přístupů k jeho zkoumání, ale postupné stanovení finálního tématu a definování způsobů dokumentování jeho výsledku.